ROK V

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 23

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 GRUDNIA 1930 R.

AMERYKAŃSKA ADMINISTRACJA PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH*)

Wydana pod powyższym tytułem książka zainteresuje niewątpliwie szerokie koła kierowników i pracowników przemysłu chemicznego.

Autor, który przez dwadzieścia kilka lat pracował na stanowiskach kierowniczych w przemyśle amerykańskim, a po powrocie do kraju podjął pracę doradcy administracji przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce, pragnie przekonać czytelnika, że zaszczepienie na gruncie naszym racjonalnych metod administracji, stosowanych w Ameryce, może oddziałać nader dodatnio na usprawnienie pracy przedsiębiorstw i przyczynić się w wysokim stopniu do poprawy stanu gospodarczego Polski, oraz do osłabienia i zaniechania walk społecznych.

Ożywioną działalność na tem polu prowadzi w Polsce od lat kilku Instytut Naukowej Organizacji, poruszone więc przez p. Gehringa idee nie są obce naszemu społeczeństwu.

W działalności propagatorów naukowej organizacji górował dotychczas pierwiastek raczej naukowo-teoretyczny, — p. Gehring pisze z praktyki i dla praktyki.

Omówiwszy w części pierwszej marnotrawstwo w przemyśle, które panowało przed 25 laty powszechnie w Ameryce, i walkę jaką podjął z tem marnotrawstwem Taylor, przechodzi autor w części II-ej do charakterystyki zasad amerykańskiej administracji przedsiębiorstw. Najważniejsze rozdziały poświęcono przedyskutowaniu miar sprawności dla kierownictwa, oraz buchalterji przemysłowej. T. zw. buchalterja przemysłowa, będąca niezbędnem uzupełnieniem zwykłej buchalterji handlowej, pozwala na racjonalne ujęcie zagadnienia kalkulacji, na ścisłe odgraniczenie kosztów wytwórczości, kosztów sprzedaży i wydziału administracyjnego, oraz na natychmiastowe odszukiwanie słabych stron działalności przedsiębiorstwa.

Pozostałe rozdziały książki poświęcone są sprawie zastosowania zasad amerykańskiej administracji przedsiębiorstw w kraju naszym.

P. Kazimierz Gehring ocenia należycie wielką rolę czynnika ludzkiego w pracy przedsiębiorstw; to też zarówno w swej działalności w charakterze doradcy przedsiębiorstw przemysłowych, jak i w zasadach wyłożonych w swej książce — sprawie tej poświęca wiele uwagi. Mówiąc więc o zastosowaniu zasad amerykańskiej administracji w Polsce, stara się wszędzie uwzględnić cechy charakterystyczne psychiki polskiej.

Omawiając zasady organizacji, przystosowane przedewszystkiem do przedsiębiorstw dużych, podaje materjał w tej formie, że czytelnik z łatwością potrafi przystosować wszelkie rady i wskazówki do warsztatów mniejszych.

We wstępie autor wyjaśnia, że zamierzał napisać książkę o charakterze przedewszystkiem informacyjnym — ponieważ podanie szczegółowej odpowiedzi na pytanie, jak stosować w praktyce wszystkie zasady amerykańskiej administracji przedsiębiorstw, wymagałoby opracowania wielotomowego dzieła. W rzeczywistości — znajdujemy w książce znacznie więcej, niż autor zapowiada.

Przemysł chemiczny, ze względu na swą różnorodność, więcej może nawet niż inne wymaga racjonalnej organizacji i administracji. Żywić należy nadzieję, że pójście za radami i wskazówkami p. Gehringa przyczyni się niemało do usunięcia marnotrawstwa i do postawienia tego przemysłu na zdrowych podstawach.

*) Kazimierz Gehring, Amerykańska Administracja Przedsiębiorstw Przemysłowych. Geneza. — Podstawy stosowania w Polsce. Z przedmową Adama Krzyżanowskiego. XXVI — 638. Skład główny w drukarni Anczyca i S-ka w Krakowie, zł. 19.50, w oprawie zł. 22.

KAMPANJA SPIRYTUSOWA 1929-30

Dn. 28 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Państwowej Rady Spirytusowej, na którem Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego złożyła sprawozdanie z kampanji z r. 1929-30. Sprawozdanie opracowane jest, jak zwykle, w sposób wyczerpujący i charakteryzuje wszechstronnie działalność D. P. M. S.

Podajemy niżej kilka ciekawszych liczb, dotyczących produkcji i zużycia spirytusu w Polsce:

PRODUKCJA SPIRYTUSU

W kampanji	Ilość czynnych gorzelni	Ilość spirytusu w hl 100°
1924/25	1.282	720.980
1925/26	1.351	632.983
1926/27	1.282	578.781
1927/28	1.401	662.815
1928/29	1.424	728.506
1929/30	1.471	878.042

Sprzedaż spirytusu na cele przemysłowe przedstawiała się w kampanji 1929/30 jak następuje: (w litrach 100°)

dla aptek i szpitali	421.648
na pachnidła	646.608
do mydeł glicerynowych	28.010
do fabryk. środk. leczn. syntetyczn.	50.700
do fabrykacji octu	1.713.475
„ „ lakieru i politury	472.045
„ „ eteru siarkowego	270.650
„ „ środków wybuchow.	184.590
„ „ sztucznego jedwabiu	225.000
„ „ prochu	1.476.575
na inne cele przemysłowe	127.503
na cele napędowe	1.751.993
Razem	7.368.794

STATYSTYKA PRODUKCJI GÓRNOŚLĄSKIEJ

Nakładem Górnośląskiego Związku Przemysłowców Górniczo-Hutniczych ukazała się Statystyka Zakładów Górniczych i Hutniczych na Polskim Górnym Śląsku za r. 1929. Z wydawnictwa tego, opracowanego w sposób źródłowy i w formie łatwej do korzystania — podajemy kilka liczb zaokrąglonych, interesujących specjalnie przemysł chemiczny.

Górnośląska produkcja węgla kamiennego:

w r. 1924	23.706.000	tonn
„ „ 1925	21.450.500	„
„ „ 1926	25.950.000	„
„ „ 1927	27.731.000	„
„ „ 1928	30.209.000	„
„ „ 1929	34.222.000	„

Blenda cynkowa:

w r. 1924	188.500	tonn
„ „ 1925	247.100	„
„ „ 1926	242.400	„
„ „ 1927	221.000	„
„ „ 1928	210.300	„
„ „ 1929	185.000	„

Koks:

w r. 1924	855.800	tonn
w r. 1925	914.700	tonn
„ „ 1926	1.046.000	„
„ „ 1927	1.311.500	„
„ „ 1928	1.155.700	„
„ „ 1929	1.740.500	„

Smoła surowa:

w r. 1924	39.600	tonn
„ „ 1925	44.500	„
„ „ 1926	52.000	„
„ „ 1927	66.100	„
„ „ 1928	78.700	„
„ „ 1929	86.800	„

Benzen surowy:

w r. 1924	10.600	tonn
„ „ 1925	12.600	„
„ „ 1926	14.700	„
„ „ 1927	17.800	„
„ „ 1928	21.100	„
„ „ 1929	23.100	„

Amonjak syntetyczny:

w r. 1927	1.800	tonn
„ „ 1928	11.800	„
„ „ 1929	10.300	„

Kwas siarkowy 50°Bé:

w r. 1924	150.700	tonn
„ „ 1925	214.800	„
„ „ 1926	174.800	„
„ „ 1927	227.400	„
„ „ 1928	270.500	„
„ „ 1929	295.200	„

Żelazokrzem:

w r. 1926	670	tonn
„ „ 1927	1.620	„
„ „ 1928	1.800	„
„ „ 1929	2.000	„

TRAKTAT HANDLOWY Z GRECJĄ

W dniu 15 listopada r. b. wprowadzone zostały prowizorycznie w życie zniżki celne ustalone w konwencji handlowej polsko-greckiej, podpisanej w dn. 10 kwietnia 1930. Traktat ten oparty jest zasadniczo na klauzuli największego uprzywilejowania celnego i z tego tytułu Polsce przypadają następujące zniżki celne w zakresie produkcji chemicznej, przyznane w swoim czasie przez Grecję innym krajom:

Poz. greckiej taryfy celnej		Cło konwencyjne
159 a. 11.	Kwas winowy	15 drachm met za 100 kg.
160 b.	Karbid	14 „
160 c. 1.	Dekstryna	10 „
160 c. 7.	Kazeina	20 „
161 d. 4.	Wyroby farmaceutyczne w pigułkach i kapsułkach	20 „
„	Wyroby farmaceutyczne w tabletkach, pastylkach i ampułkach	120 „
„	Szczepionki	bez cła
„	Surowice	30 „
164 d.	Puder, pasty, eliksiry do zębów	300 „
166 a.	Mydła do prania i dla celów techn.	40 „
169 a.	Barwniki anilinowe	140 „
„ b. c.	Barwniki wszelkie	270 „
177 d.	Tektura dachowa	6 „

Celem obliczenia wysokości efektywnego cła, należy drachmy met. przeliczyć na drachmy papierowe, mnożąc stawkę celną przez 14; ponadto dochodzi szereg opłat dodatkowych, w wysokości ok. 70%.

Celem zilustrowania możliwości zbytu produktów chemicznych na rynku greckim, podajemy statystykę przywozu niektórych produktów chemicznych za 5 miesięcy 1930 r.:

	tonn	w tysiącach drachm metal.
Węgiel drzewny	10.082	16.230
Kwas winowy	38	1.692
Potaż żrący	4	35
Siarczan miedzi	2.067	16.814
Chlorek wapna	176	567
Naftalen	280	1.550
Gliceryna	41	662
Nawozy sztuczne	1.660	5.693
Karbid	500	2.231
Kleje	149	2.690
Specyfiki farmaceutyczne	46	8.008
Perfumy	11	2.217
Mydło toaletowe	29	1.036
Farby mineralne	1.275	10.698
Barwniki	52	6.932
Cerata	61	4.073
Jedwab sztuczny	108	2.548

KRONIKA

Dn. 25 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej, na którem — z pośród spraw interesujących bezpośrednio przemysł chemiczny — postanowiono:

kwas mlekowy aromatyzowany, nasycony większemi ilościami estrów i eterów — clić wg. poz. 27 taryfy celnej, jeżeli zawiera spirytus; wg. 115 taryfy celnej, jeśli nie zawiera spirytusu;

ekstrakty garbnikowe naturalne, obciążone solami mineralnemi, clić wg. poz. 124 p. 3 taryfy celnej.

Jedna z należących do Związku fabryk chemicznych ma na sprzedaż kilka używanych kotłów, rezerwuarów, motorów oraz maszynę parową 16 PS. Dokładny spis tych urządzeń jest do przejrzenia w biurze Związku Przemysłu Chemicznego.

Sygnalizujemy zorganizowanie na terenie Czechosłowacji przedsiębiorstwa, które ma na celu eksploatację i finansowanie nowych pomysłów technicznych, patentów, licencyj i t. p. Przedsiębiorstwo zostało założone w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod nazwą „Rationa" i mieści się w Pradze, II, Narodni tr. 20.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 78 z dn. 21 listopada r. b. ukazało się pod poz. 612 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 15 listopada 1930 r. w sprawie ceł wywozowych.

Rozporządzenie to unifikuje dotychczasowe przepisy w zakresie ceł wywozowych i formułuje jednolitą celną taryfę wywozową.

W Dz. Ust. Nr. 78 z dn. 21 listopada r. b. ukazało się pod poz. 613 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 15 listopada 1930 r. o zawieszeniu cła wywozowego od makuchów.

Rozporządzenie to zawiesza cło wywozowe od makuchów lnianych i rzepakowych do dn. 31 maja 1931. Ponieważ w okresie od dn. 31 maja do 1 grudnia makuchy są wolne od cła przy wywozie — w wyniku brzmienia taryfy wywozowej — przeto powyższe Rozporządzenie jest równoznaczne z zarządzeniem zwolnienia makuchów od cła wywozowego na okres jednego roku, t. j. do dn. 1 grudnia 1931.

Wydanie wspomnianego zarządzenia jest realizacją — częściową przynajmniej — wielokrotnie przez Związek Przemysłu Chemicznego wysuwanego postulatu konieczności wolnego obrotu zagranicznego makuchami. W obecnej bowiem sytuacji makuch nie znajduje zbytu na rynku krajowym, istnieje przeto konieczność umieszczenia go zagranicą, czemu nie może stać na przeszkodzie jakiekolwiek cło wywozowe. Sfery rolnicze, które początkowo nie znajdowały zrozumienia dla naszego stanowiska, obecnie doszły do analogicznych z nami wniosków, co znalazło wyraz w cytowanem Rozporządzeniu. Stwierdzić zresztą należy, że powyższe Rozporządzenie nie zadawala nas w zupełności, gdyż w interesie gospodarstwa narodowego leży całkowicie wolny wywóz makuchów, nie ograniczony żadnemi terminami. Dlatego też nie będziemy ustawali w staraniach, zmierzających ku zupełnemu zniesieniu cła wywozowego na makuchy.

W Dz. Ust. Nr. 79 z dn. 27 listopada r. b. ukazało się pod poz. 622 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 22 listopada 1930 r. w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej.

Pozostawiając omówienie tego Rozporządzenia do następnego numeru, zaznaczamy tymczasem, że zmiany taryfy celnej, obejmując te pozycje taryfowe które były już zmieniane podczas rewizji w r. 1925, stwarzają precedens w zakresie możliwości zmian innych pozycyj. Obecnie przeprowadzone zmiany wyczerpują tylko w pewnym stopniu postulaty przemysłu chemicznego w dziedzinie celnej.

ECHA

* W „Monitorze Polskim" z dn. 10 listopada r. b. ukazała się lista osób, odznaczonych orderem Odrodzenia Polski. Krzyżem Kawalerskim odznaczony został z pośród przemysłowców chemicznych p. Ludwik Spiess, Prezes Rady Sp. Akc. „L. Spiess i Syn", Konsul Honorowy Norwegji — za zasługi na polu przemysłu chemiczno-farmaceutycznego. Odznaczonemu składamy serdeczne powinszowania.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	500	zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	180	„
„ „ czysty 99%	330	„
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80	„
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,62	„
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,82	„
* Azotan amonu	103,60	„
Benzen handlow 90%	90,50	„
„ czysty	105	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	14	„
Chlorek cynku 50° Bé	50	„
Chlorek wapna bielący	40	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chloroform czysty	750	„
„ „pro narcosi"	1.800	„
Fenol czysty	300	„
Formalina 40%	270	„
Fosfory rachowskie surowe	3.50—4	„
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305	„
* „ techniczna 85/88%	175	„
* Karbid granulowany	75	„
Karbolineum	45	„
Klej kostny	220	„
Klej skórny	400	„
Krezol	140	„
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110	zł.
Kwas mrówkowy 85%	241	„
„ siarkowy 60° Bé	7,37	„
„ solny 19°/21° Bé	10,50	„
„ octowy techn. 30%	110	„
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	17	„
„ rogowa 13/14% N	60	„
Naftalen surowy prasowany	34,50	„
„ czysty w łuskach	68	„
Octan sodu	140	„
„ ołowiu	235	„
Oleina zwierzęca destylat	270	„
„ „ saponifikat	265	„
Oleum 20%	19,94	„
Pirydyna czysta za 1 kg.	12	„
Smoła preparowana	20,95	„
Siarczan amonu	36	„
* Siarczek sodu 60/62%	65	„
Soda amonjakalna	25	„
„ kaustyczna	60	„
Sól glauberska kalcynowana niemielona	12,50	„
Stearyna	270	„
Superfosfat 16%	12,80—13,92	„
Toluen czysty	120	„
Żelatyna techn.	450	„

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.
„Pepege", Polski Przemysł Gumowy. Tow. Akc. Grudziądz.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPK

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna